

Fortælling i to kapitler

”Da de kørte med ham, var han i live, men hans tilstand var kritisk”

6. november 2005. JydskeVestkysten. Susan Madsen sum@jv.dk.

Kærestens ulykke I: Laila kastes ud i et virvar af følelser, uvished og usikkerhed, da hendes Flemming kvæstes alvorligt i sammenstødet med en bus. Vil han overleve? Hun plages af dårlig samvittighed. Og hvad skal der ske med hendes liv?

Laila er på vej hjem fra sit arbejde hos Jydsk Planteservice i Kolding, det er den første dag i december, men trods den tilstundende jul er det med uro i maven, hun kører. Kammeraten Claus har haft ringet. Han kan ikke få fat i Flemming, selv om de har en aftale.

Flemming skulle have været i Odense hos ham for længst.

Laila har selv prøvet at ringe. Både hjem til Krogager, til hans mobil og arbejdsmobilen, men alt går på telefonsvareren.

Hun drejer fra motorvejen mod Grindsted. Et stykke ude ad landevejen fører to mørke spor ud over vejsiden.

- Lad nu være med at køre dig selv op, mumler hun for sig selv.

På næste rasteplass kaster hun firmabilen rundt og kører tilbage. Hun vender bilen på tværs ad vejen, så lygterne skærer ud i mørket. De lyser marken op, men der er intet at se.

Hun fortsætter hjem over, men kort før Vorbasse lyser blå blink den vintermørke himmel op.

Hendes krop begynder at ryste.

Da hun runder en svag kurve, er den første, hun møder, en Falck-mand, der dirigerer trafikken ned ad en sidevej. Hun smider bilen i rabatten.

- Jeg skal vide, at det ikke er en Honda eller en Flemming, der er sket noget med, kræver hun.

Falck-manden holder hende hen med snak, ved ikke noget, men opgiver til sidst og ringer op på telefonen. Han smiler til hende, men går lidt væk.

Laila begynder at løbe.

Da hun er halvvejs henne ved ulykkesstedet, bærer falckredderne noget ind i ambulancen. Den hyler forbi hende. Der skulle jeg have været med, er hendes eneste tanke. Så vender hun sig og løber det sidste stykke. En stor gul bus spærrer hendes udsyn. Da hun runder den, er der fyldt med mennesker, blå blink og røde biler. Alle ansigter vender sig imod hende. Hun har råbt.

En betjent spørger:

- Hedder du Laila?

Hun er tæt på at svare nej. For hvis hun ikke er Laila, så kan det heller ikke være Flemming, der er kommet galt af sted.

Hondaen er et virvar af forvredet metal, kilet ind under bussen. Der, hvor rattet burde sidde, er kølerhjelmens vrede ind. Forreste halvdel af den store bil er kun halvt så høj, som den plejer at være. Så ser hun Flemmings jakke på bagklappen. Hun vil vide, hvad der er sket med Flemming.

"Da de kørte med ham, var han i live, men hans tilstand var kritisk", oplyser betjenten.

Pludselig er tiden spolet ti år tilbage. Præcis sådan var ordlyden den dag i 1993, da de kørte med hendes mor.

Den 16-årige Laila så aldrig sin mor i live igen.

En evighed senere er Laila på vej til sygehuset i Kolding på bagsædet af en politibil. Hun klamrer sig til Flemmings jakke, som om det er den, der er ved at dø.

Hun ringer til sin søster for at få hende til at tage sig af hunden og de to katte derhjemme.

Hun ringer til sin chef for at fortælle, hvor firmabilen står, og hører "Kris fra chokoladefabrikken", da hun siger "chef, jeg kan altså ikke komme på arbejde".

Først da hun ringer til sin veninde Randi, knækker hun sammen.

Græder og græder.

Betjenten følger hende ind på skadestuen i Kolding, hvor hun bliver vist ind i et samtalerum. Det samme rum, som hun ventede i, da hendes mor døde af en blodprop.

Det lille rum er snart fyldt af hendes og Flemmings venner. Da hans forældre kommer, må de vente ude på gangen.

Lægen kommer:

- Alt er brækket, lyder beskeden. Flemming skal overføres til Odense.

- Jeg vil se ham.

Men det fraråder lægen på det bestemteste.

- Det er vigtigt, jeg kommer ind og fortæller ham, at jeg er her. Lailas 165 centimeter syner skyhøje, og hendes stålgrå øjne holder lægens blik fast.

Kroppen ligger på et operationsbord. Der er blod overalt. Den har varmetæpper over sig og vat på øjnene. En tynd, rød stribe løber ud under vattet ned mod ørerne.

Da Laila ser munden, ved hun, at det er hendes Flemming, der ligger der. De lidt skæve tænder er ikke til at tage fejl af. Hun tager hans venstre hånd.

- Ved du hvad?

- Jahrm, lyder det fra Flemming.

- Jeg elsker dig.

Sygeplejerskerne sender hende uden for døren. Flemming skal gøres klar til overflytning.

De overrækker hende en affaldspose med hans sønderrevne tøj. Det er stadig varmt. Og en brun pose med, hvad de ellers har taget fra ham. Sådan en brun pose fik hun også sin mors ting i.

Puslespillet på operationsbordet

Det bliver en lang nat. Ortopædkirurg Carsten Fladmose på Odense Universitetshospital konstaterer, at kun højre arm ikke er brækket.

Laila lytter opmærksomt: Læsion i hovedet, måske brud på nakken, knust hofte og lårbensknogle, brud på bækken, skader på lever og lunger. Lægens remse er uendelig. Han fortæller professionelt om, hvad der skal ske med Flemming.

Mandag bliver til tirsdag. Flemmings hofte er et puslespil. Alt tager længere tid end ventet, men de vil operere så længe som muligt.

Næste dag er der noget galt med Flemmings øje. Det pulserer og buler ud ad øjenhulen.

Laila ser sin kæreste i sengen trille frem og tilbage til CT-scanning, MR-scanning. En hel kuffert skal med hver gang, og et virvar af ledninger løber i alle retninger. En gang imellem falder en sygeplejerske i en ledning, så det rykker i Flemming, der hænger fast i den anden ende.

Lailas øjne fikserer på målerne. Hvis bare tallene ikke kommer over 25, har lægen sagt. De viser trykket på Flemmings hjerne.

De første tre-fire dage er kritiske. Personalet forbereder hende nænsomt på, at selv om Flemming kommer til sig selv, er det ikke sikkert, at han vil kunne kende hende - og det er ikke sikkert, at hun vil kende ham.

Den nærmeste familie og nære venner kommer og besøger Flemming. Han bliver på grund af de omfattende læsioner holdt i dyb søvn og har ikke styr på helt basale kropsfunktioner. Hun ønsker ikke, at for mange skal se ham så hjælpeløs.

Et voldsomt tryk

Torsdag 4. december. Tre dage efter ulykken og Flemming skal på operationsbordet. Trykket på hans øje og hjerne skal lettes. Operationen ventes at vare et par timer, men Laila ser først sin kæreste igen syv en halv time senere. Hun sidder hos ham til klokken halv et, før hun tager sig sammen til at gå over på værelset.

Pludselig bliver hun revet ud af søvnen. Mens hun småløber efter sygeplejersken, får hun at vide, at Flemmings tryk stiger voldsomt. Klokken er to om natten.

Lysvågen registrerer Laila, at trykket på hjernen er steget til 31. Tallene blinker sig højere og højere op. De standser først ved 45, langt over de 10-15 normale mennesker har i tryk. Nattevagterne løber rundt på stuen, hæver hovedgærdet, lægger drop, giver smertestillende. Intet hjælper. Laila forsøger at lade være med at gå i vejen.

En CT-scanning viser, at det kun er en hævelse ikke en ny blødning, der får trykket til at stige. Flemming skal have lagt en ventil ind i kraniet.

Laila venter på stuen, mens Flemming kører til endnu en scanning. En sygeplejerske kommer farende og begynder at pakke hans ting.

- Hvad sker der.

Laila springer op.

Flemming skal flyttes til neurologisk intensiv. Nu er det vigtigere at få styr på hans hoved end de mange kvæstelser i og på kroppen.

Gulvet forsvinder under Laila. Hun halter efter slipstrømmen af informationer.

Da hun kommer over på neurologisk, tager en mandlig sygeplejerske imod hende. Hun går i stykker mellem hænderne på ham.

- Hvor skal jeg være? Hvordan er reglerne her, hulker hun.

Tårene sprinkler af hende.

Hun orker ikke et nyt sted; at skulle fortælle Flemmings historie til et nyt personale for tusinde gang. Det er så trættende at skulle snakke om Flemming hele tiden.

Hvis det stod til Laila, så red hun ad H. til på sin hest lige nu.

De klipsede grise

Flemming ligger nu på en tremandsstue. Laila må ikke være til stede ved stuegang. Nu er det lægerne og sygeplejersker, der bestemmer. Hun kan bare sidde og holde øje med de røde tal, der viser trykket. Dag og nat sidder hun og ser på sin kæreste, der minder hende om noget kunst, hun har set på Esbjerg Kunstmuseum: klipsede grise.

Laila savner at mærke Flemmings arme omkring sig. Hans krop ligger bare der, mens hjertet slår. Der er ingen personlig kontakt.

Laila trækker sig tilbage til sit værelse, der nu ligger på patienthotellet. Hun sumper foran tv med sin dårlige samvittighed og fornemmelsen af ikke at kunne opfylde Flemmings behov, familiens behov og sygeplejerskernes krav. Hun savner sin hest, sin hund og sine katte.

Som dagene går, bliver Flemming mere og mere stabil. Lailas mod vokser. Hun fryder sig over alle de små ting, der afslører, at hende kæreste er på vej tilbage. En synkebevægelse. Øjnene, der klemmes i. Tungen, der protesterer mod at få slanger puttet i halsen.

En bøn til Gud

Torsdag 11. december adskiller sig ikke fra de øvrige dage på Odense Universitetshospital. Flemmings forældre er på besøg. Da de kører efter aftensmaden, sætter Laila sig som sædvanlig hos Flemming. Da nattevagten møder ind, falder de i snak.

Pludselig stiger Flemmings tryk uforklarligt. Det tilkaldte personale arbejder hektisk med Flemmings livløse krop. Laila ser, hvordan væske under huden i hans hovedbund påviser tyngdeloven, når de bøvlrer rundt med ham. Intet hjælper. Vagtlægen bidrager ikke med nye muligheder.

Lailas krop begynder at ryste uhæmmet. Hun gisper panisk efter vejret.

Så gør hun noget, hun aldrig har gjort før. Nok er hun konfirmeret, men hun har aldrig taget stilling til, hvad tro og Gud er.

Hun sætter sig i fodenden af Flemmings seng. Så lukker hun øjnene og fokuserer på sin vejrtrækning.

Hun tænker sig væk fra stuen, hvor Flemmings seng står ved det natsorte vindue. Med bøjet hoved og hænderne på hans ben begynder hun at bede til alt, hvad hun kender.

Læs anden og sidste del om Laila og Flemming næste søndag 13. november.

Laila Olsen sidder på 11. døgn ved sin kærestes seng på Odense Universitetshospital. Flemming Christensen er svært tilskadekommet efter en trafikulykke. Han har stort set ikke en hel knogle i kroppen, men lægerne slås især med at stabilisere trykket på hans hjerne.

Laila er sygemeldt fra sit arbejde, hendes dyr er der andre, som tager sig af, og huset i Krogager må passe sig selv.

Hun er flyttet ind på sygehuset og helliger sig helt Flemming. Her sidder hun og snakker til ham og stirrer på måleinstrumenter, der er forbundet med hans hoved. De røde tal må ikke komme over 25, har lægen sagt.

Dette er andet og sidste kapitel i historien om Laila og hendes kæreste Flemming. Det første blev bragt sidste søndag 6. november.

”Flemming, jeg eksisterer ikke kun for din skyld. Hvis jeg skal fungere igen, vil jeg til at være noget for mine dyr og venner og mig selv”

13. november 2005. JydskeVestkysten. Susan Madsen sum@jv.dk.

Kærestens ulykke II: Lailas kæreste, Flemming, er ved at dø af de skader, han pådrog sig, da han blev påkørt af en bus. Han bekæmper dog døden og stabiliserer sig, men genoptræningen og smerterne fylder alt i parrets forhold. Laila indretter sit liv efter Flemming.

Laila beder om hjælp. Hun beder til alt, hvad hun kan komme i tanke om.

- Jeg ber universet om hjælp. Jeg ber lyset, det healende lys om hjælp, mumler hun med lukkede øjne hen over Flemming.

Ord strømmer fra hendes mund, så rejser hun sig og flygter ud på badeværelset. Flemmings tal fortsætter med at stige. Hans hjerne trykker mod kraniet. 43 blinker det i panelet. Mere end tre gange så meget som i en rask hjerne. Og næsten dobbelt så meget som den kritiske grænse på 25.

Badeværelset rummer ingen mulighed for flugt. Laila kan ikke se sig selv i øjnene i spejlet. Hun vender tilbage til stuen, lidt mere fattet.

Nattevagten hedder Jette, og hun gør, hvad hun kan for Flemming og for Laila. Mens hun arbejder, falder de i snak om Lailas hest. Laila og Jette har en fælles lidenskab.

Under hele samtalen har Laila sin arm på Flemmings ben. To timers hestesnak senere er hans tal helt nede på 12-13 stykker. I takt med at Laila er faldet ned, har roen bredt sig til Flemming.

- Pus, du må aldrig forlade mig, hvisker hun til ham, inden hun går i seng.

Det er uforklarligt, hvorfor trykket steg, men Flemming slap for - som en allersidste mulighed - at få kraniet åbnet for at lette trykket.

Efter den nat går alting fremad.

Politibetjenten

Den 20. december er Flemming så stabil, at han overflyttes fra Odense til Esbjerg. Laila rykker ind på samme stue med en drømmeseng.

Flemming viser fremskridt. Noget af sondemaden skiftes ud med rigtig mad, der skal tygges. Men han snakker om ting, der er sket for flere år siden, og ser personer uden for vinduet på tredje sal. Han sender jævnligt Laila ud for at hente værktøj i Hondaen, de ikke længere har, eller i skabet ude i bryggerset.

Imens viger Laila ikke fra hans side. Hun hjælper med at vaske ham, løfte ham, sørger for, han får sin medicin. Hun tager tråde ud, og frem for alt sørger hun for at holde ham i sengen. Flemming kæmper en brav kamp mod ledninger, jernstativer og kateter og kan i sin smertedæmpede verden ikke forstå, hvorfor han ikke må gå på toilettet. Laila holder omverden ajour og fortæller, at alt nok skal gå, men hun savner, at nogen holder hende om skuldrene og siger, at alt nok skal blive normalt igen.

For Flemmings skyld agerer hun politibetjent. Begrænser besøgene og sikrer, at det skiftende personale har styr på hans voksende sygejournal.

Julen fejrer de sammen på sygehuset. Flemming vil gerne kyskes af hende, men han kan ikke huske navnet på sin kønne, langhårede kæreste.

Nytårsaften kigger venner forbi med irish coffee og snold, men da det bliver midnat, er de alene i patientcaféen. Flemming er udmattet og ender med at falde i søvn i kørestolen.

Laila går alene rundt på gangene med tårer i øjnene. Hun savner sin kæreste, deres fælles liv og hverdag.

At blive overflødig

For første gang i over en måned er Laila hjemme i Krogager. Kattene Gizmo og Chivaz tager begejstrede imod, men Laila skynder sig at pakke en taske, så hun kan komme ned til Flemming igen. Tomheden i huset maner tanker frem om, hvordan hendes liv ville have været, hvis Flemming var død.

Torsdag den 8. januar overflyttes Flemming til Hammel Neurocenter. Efter en samtale med personalet siver det ind hos Laila, at der ikke i samme grad er brug for hende længere. Hun

indlogeres i en bygning langt fra Flemming. Om aftenen er hun ved at gå i spåner, men hun får overbevist nattevagten om, at hun skal sove inde hos Flemming.

- Jeg har brug for lidt tid. Jeg har ikke andet end ham, forklarer hun.

De næste dage oplever Laila en venlig, men bestemt hånd i panden, hver gang hun vil hjælpe Flemming. Det går op for hende, hvordan en mor, der ser sin yngste flytte hjemmefra, må have det.

Nu da hun er overflødig, savner hun tryghed. Flemming lærer til genoptræning, hvilken dag det er, sit personnummer og at skrue låg af og på, men han gør intet spontant. Hvis Laila vil holdes om, må hun selv søge ind i hans favn.

Efter nogle dage ude på sidesporet overtager rastløsheden. Laila kigger langt efter familie og venner, der kommer på besøg og tager af sted igen. Efter en uge vinder rastløsheden over fornemmelsen af at svigte Flemming.

Hun tager hjem til sin far i Kolding.

Laila har ikke travlt med at komme hjem til Krogager. I stedet pusler hun om sin hest Nevada, der står i Almind nær Kolding, rider ture og nyder for første gang i over en måned, at hun ikke hele tiden skal stå opstillet efter andre.

Efter en uges tid i Kolding og med jævnlige besøg i Hammel tager hun hjem. Hun får en voldsom trang til at gøre rent. Hovedrent. Om natten sover hun på sofaen.

Jack Ass og Fruen flytter ind. De to skræppende undulater bryder stilheden i huset.

Beskeden

En dag, da hun venter på, at Flemming skal blive færdig med dagens træning, kommer en læge ind for at snakke med ham. Genoptræningen viser tydelige fremskridt, men Flemming skal ikke regne med at komme til at gå igen, fortæller han nænsomt.

Flemming synker sammen for øjnene af Laila. Da hans blik møder hendes, er det fuld af tvivl og spørgsmål.

- Nu gider du vel ikke være kæreste med mig mere.

- Hvis vi to går fra hinanden, så er det, fordi vi ikke passer sammen længere. Ikke fordi du sidder i kørestol. Laila er bestyrtet over, at han overhovedet kan tænke tanken. Hun elsker ham jo.

Hun er vred over, at lægerne maler fanden på væggen. De skal ikke bestemme, om hendes Flemming kommer til at gå igen.

- Nu skal I se, hvad min Flemming er lavet af, siger hun.

Flemming går trods sit smertehelvede helt amok med sin træning. For Laila er det lidt nemmere at tage hjem, nu da Flemming viser kampvilje frem for selvmedlidenhed.

Laila begynder at køre for Jydsk Planteservice igen. Hendes arbejdsgiver lader hende komme tilbage på deltid. Efter påske er hun tilbage for fuld skrue.

I april overtager Lunden i Varde Flemmings genoptræning.

Laila arbejder i lange vagter fra mandag til torsdag, ordner hus fredag formiddag og henter Flemming om eftermiddagen. Weekenderne går med at hjælpe Flemming og forsøge at finde tilbage til en hverdag igen.

- Nu bliver alt normalt, siger Laila til sig selv, men tit ender weekenderne i frustrationer på grund af kørestolen, der er svær at få rundt i huset, og Flemmings smerter.

Samtidig slås hun med de praktiske forhold, for på Lunden er Flemming udskrevet af sygehussystemet, så nu er der egenbetaling på alt: medicin, transport, kost og logi. Sygedagpengene rækker ikke langt, og forsikringsspørgsmålet er ikke afklaret.

Den ene dag tager den anden, og inden Laila ser sig om, er det blevet den 15. september, og Flemming er udskrevet fra Lunden. Nu fortsætter genoptræningen i en privat praksis i Grindsted. Flemming har stædigt og mod alle lægernes forudsigelser trænet sig så stærk, at han går med to krykker.

Den svære hverdag

Flemming fylder meget i forholdet. Fra han slår øjnene op om morgenen, snakker han om, hvad han skal nå, hvad han har på programmet, og hvad der kræves af ham.

Han skal i dagens løb have hjælp til sårpleje, genoptræning og bekræftes i sine fremskridt, og han hjælper ikke til med det huslige.

Han plages af smerter og frustrationer, når fysikken ikke rækker til det, han gerne vil.

Laila finder sig selv i en situation, hvor hun hele tiden indretter sit liv efter andre. Hun er ked af det og har hjemve. Almind og Nevada trækker i hende.

Hun slås med et stigende pres fra omverdenen.

Det lille bysamfund i Krogager, familie og venner har en klar forventning om, at hun selvfølgelig hjælper Flemming med de ting, han ikke kan selv.

Og Flemming selv tager det for givet.

Når hun står under bruseren, kan han kalde på hende, som om verden er ved at gå under. Og når hun kommer flyvende, er det for at se på et sår.

En dag bliver det bare for meget.

- Flemming, jeg eksisterer ikke kun for din skyld. Hvis jeg skal fungere igen, vil jeg til at være noget for mine dyr og venner og mig selv, buser hun ud med.

- Jeg kan godt blive ved med at opfylde dine krav, men så går jeg i stykker.

Flemming bliver som et lille barn, der vil ha' og kræver ind, men Laila har lukket op for posen, og selv om hun føler sig urimelig, er der ingen vej tilbage.

Gradvist gør hun ham klart, at han ikke er noget offer længere. Han skal gøre flere og flere ting selv.

- Du må selv finde ud af det. Dit er ikke vigtigere end mit, kan hun finde på at sige til ham.

Og Flemming kan godt selv.

- Stop, snak pænt til mig. Jeg er her ikke for din skyld, men fordi jeg har lyst, bremser hun ham, når han falder tilbage i rollen som verdens omdrejningspunkt.

Et knirkende forhold

Efterhånden bliver Laila og Flemming kærester igen.

Det kommer, da Laila får gjort klart, at de er ligeværdige i forholdet. Aftenerne helliger de hinanden. De snakker sammen om alt. Der er meget, der skal indhentes.

Flemming værdsætter sin kæreste og slås for at kunne klare sig selv. Da ulykken skete, skulle han overtage sin fars værksted. De planer arbejder han på at opfylde.

Laila begynder hos en healer. Hendes liv har stået stille så længe, men nu søger hun svar, energi og vejen tilbage til sig selv.

Det bliver en lang proces, og som sommeren 2005 går, begynder en tristhed at sætte sig i Laila.

Hun har det ikke godt i Krogager. Og selv om der ikke er langt til Kolding i kilometer, føler Laila, at der er langt i mentalitet.

Hun og Flemming er meget forskellige, og det bliver synligt, nu da de ikke har død og lemlæstelse tæt på.

Da hun tager til Skanderborg Festival, ender det med at blive begivenheden, der åbner hendes øjne. Efter fire dage med veninder, fest og godt humør, indser hun, at hun er kommet for langt væk fra sig selv.

Hun går på kompromis med for meget i sin tilværelse lige nu.

Hun snakker med Flemming om det, da hun kommer hjem.

Bruddet

- Jeg er ked af det hele tiden, forsøger hun at forklare.

- Jeg kan ikke sige, at jeg elsker dig mere, græder hun.

Flemming forsøger at give hende plads og køber smykker og blomster for at muntre hende op, men Laila har åbnet døren. Nu er hun nødt til også at gå ud af den.

Fredag den 26. august meddeler hun Flemming, at hun flytter. De er begge sønderknuste; på hver deres måde. Laila synes, hun har "dumme svin" tatoveret hen over panden, mens Flemming håber, at hun vil ombestemme sig.

I dag bor Flemming alene i Krogager. Trods de daglige smerter, krykkerne og koncentrationsbesvær er han på vej mod en bedre tilværelse. Han står på venteliste til en omfattende operation, der skal stive hans ene ben af.

Lægerne mener, det kan hjælpe på hans førlighed, men kan ikke sige, om det også vil afhjælpe smerterne.

Det er netop faldet på plads, at han kan arbejde i fleksjob i faderens værksted, og han arbejder på at kunne købe sin far ud, måske sammen med sin bror.

Han slås stadig med forsikringen.

Han og Laila ringer sammen og er på knus, når de ses. Og de er der for hinanden - som venner.

Laila bor på gården i Almind, hvor Nevada er opstaldet. Selv om hun er ked af bruddet med Flemming, føler hun sig også befriet.

Hun har fået sit liv tilbage.